

A TRAVÉS DELS TEUS ULLS

1. DESCRIPCIÓ

A través dels teus ulls és una actuació impulsada conjuntament des del Pla Educatiu d'Entorn (PEE) amb els centres educatius de secundària, el casal de gent gran, el centre de dia i la residència Toribi Duran de Castelló d'Empúries.

Es tracta d'un projecte intergeneracional entre l'alumnat de 3r d'ESO de l'Institut de Castelló d'Empúries i de l'IE El Bruel-Empuriabrava, i persones grans voluntàries del casal, la residència i el centre de dia Toribi Duran. Al llarg del projecte, l'alumnat coneixerà diferents realitats de la gent gran: dels que viuen al seu domicili particular i participen a les activitats del casal, dels que passen unes hores al centre de dia i dels que viuen a la residència.

Alhora, és un projecte interdisciplinari perquè no només permet treballar la competència comunicativa des de la matèria de llengua catalana, sinó que també permet treballar altres competències des d'altres àmbits i matèries, com és història i tutoria.

El projecte comença amb una primera trobada a la residència Toribi Duran, on es fa una petita visita de les instal·lacions i les persones grans fan una exposició de la seva història de vida. En una segona trobada, ja als centres educatius, es mostren les instal·lacions i es realitza alguna dinàmica conjunta. L'objectiu principal d'aquesta segona sessió és que l'alumnat, en petits grups, pugui entrevistar les persones grans i completar o aclarir la informació recollida.

Finalment, al centre, l'alumnat redacta col·laborativament en diferents grups una història de vida, que s'edita i es publica en format paper. Aquest recull s'entrega a les persones participants en una trobada final que té lloc novament a la residència.

2. OBJECTIUS DE L'ACTIVITAT

Per a l'alumnat:

- Fomentar les relacions intergeneracionals i trencar prejudicis envers la gent gran.
- Valorar i comprendre el paper del col·lectiu de persones grans en la societat.
- Conèixer el dia a dia de les persones grans amb realitats diverses, que viuen en una residència, participen a les activitats del casal o assisteixen al centre de dia.
- Descobrir la nostra història a través de l'experiència vital de la gent gran.
- Desenvolupar habilitats d'escolta activa, empatia i comunicació interpersonal.
- Aprendre a preparar i conduir una entrevista social i prendre notes.
- Escriure una història de vida amb sensibilitat i rigor.

Per a la gent gran:

- Fomentar les relacions intergeneracionals i trencar prejudicis envers la joventut.
- Donar a conèixer i posar en valor la pròpia història i experiència vital.
- Reforçar l'autoestima, la memòria i la identitat personal.
- Conèixer el funcionament i la vida d'un institut d'educació secundària.

3. CALENDARI

- **Trobada amb la gent gran a la residència Toribi Duran**

- Trobada amb la gent gran al centre educatiu
- Entrega dels escrits
- Trobada final a la residència Toribi Duran

4. PROPOSTA DE DESENVOLUPAMENT DE L'ACTIVITAT

PRESENTACIÓ

- Presentació del projecte, objectius i calendari.
- Pluja d'idees guiada ("Què representa per a vosaltres la gent gran?") i breu reflexió sobre el contacte intergeneracional (l'alumnat pot compartir experiències personals passades o actuals amb persones grans).
- Visualització de fragments del programa [Sèniors](#) (3cat) per introduir diferents idees: el concepte d'*història de vida*, com és viure en una residència, la relació entre els avis i els néts, etc.
 - [Viure en una residència](#)
 - [L'avi i la padrina](#) (relat de la seva vida i relació entre avis i néts)
- Reflexió conjunta: què hem après d'aquest tipus de relat? Quines funcions té una història de vida per a la persona gran i per a la societat en general? Quines dificultats podem tenir durant tot el procés, però sobretot quan estiguem fent l'entrevista (ex. sorgeix un tema inesperat, la persona té un lapsus de memòria...)?
- Activitat de síntesi: elaboració conjunta d'un llistat o mapa de les habilitats necessàries per fer una entrevista respectuosa i significativa. Possibles respostes: escolta activa, empatia, respecte, curiositat, etc.

ABANS DE LA XERRADA

Contextualització històrica

- A partir d'un [eix cronològic](#) del segle XX i inicis del XXI, l'alumnat situa les possibles etapes vitals de les persones entrevistades (naixement, infantesa, joventut, edat adulta, vellesa). Es relacionen aquestes etapes amb els fets socials, culturals o polítics més rellevants (postguerra, possible migració, escola franquista, transició...). Diferents propostes d'aquesta activitat:
 - Donar un eix cronològic en blanc perquè l'alumnat hi col·loqui les etapes vitals i investigui sense suport quins fets socials o històrics rellevants podria haver viscut la persona entrevistada en cada etapa.
 - Donar un eix cronològic en blanc i un [llistat de fets històrics](#) rellevants ja escollits per nosaltres perquè els relacionin amb les etapes vitals.
 - Donar un eix cronològic amb els fets històrics principals marcats i fer-los situar les diferents etapes vitals.

Presa de notes

- Projectió d'un fragment d'una entrevista o conversa.

- El docent fa modelatge de presa de notes a la pissarra: mostra com resumir, fer ús de símbols, fletxes, abreviacions, paraules clau...
- Anàlisi conjunta: Què és rellevant del que hem escoltat? Com transformem la informació en un esquema propi? Cal que l'alumnat entengui que prendre notes no és una transcripció literal del missatge sinó un resum i transformació de la informació oral en paraules pròpies. Només transcriurem paraules o frases de gran valor. Es donen estratègies i tècniques habituals (mapa mental, esquema cronològic...) i creació de codis propis o compartits (subratllat, encerclat, =, ?, → ...)
- Visualització d'un segon fragment de l'entrevista o conversa. Primer es fa oralment: l'alumnat explica què recorda i què considera rellevant del que ha escoltat.
- Visualització d'un tercer fragment. L'alumnat pren notes individualment. En parelles, comparen les notes i elaboren una versió conjunta.
- Posada en comú final per valorar quines tècniques els han funcionat i quins codis han fet servir.

Escolta activa

- Dinàmica d'escolta activa: "El bon entrevistador".
 - Què vol dir "escoltar de veritat?" i "què ens fa sentir escoltats?". Pluja d'idees. Possibles respostes: mirar als ulls, no interrompre, mostrar interès amb petites intervencions ("Entenc...", "Això devia ser important per a tu..."), fer preguntes que ajudin a continuar, assentir, no jutjar, captar emocions, prendre notes mentals, etc.
 - En parelles, practiquen fer-se 2-3 preguntes fàcils, obertes i personals. Exemple de preguntes: *Quin és el teu record més feliç de la infantesa? / Quina persona t'ha influït més i per què? / Quina afició t'agradaria aprendre algun dia? / Explica una petita aventura o situació divertida que hagis viscut...* Quan un alumne respon, l'altre que ha preguntat no pot interrompre, ni corregir, ni fer comentaris.
 - Reflexió conjunta: com us heu sentit en els dos papers? Què us ha costat més? Què us ha ajudat a mantenir l'atenció? Cal que l'alumnat tingui clar que en una trobada i posterior entrevista com la que faran, és important crear un vincle de confiança amb la persona gran.

XERRADA A LA RESIDÈNCIA

- Abans de la trobada cal llegir la informació inicial o breu presentació de la persona gran.
- Que cada grup o alumne/a tingui clar qui és la persona que li ha tocat per focalitzar-se en aquesta.
- És imprescindible crear vincles de confiança, mostrar empatia i aplicar l'escolta activa mentre les persones grans fan la xerrada.
- És important que l'alumnat tingui suports que coneguin bé perquè els sigui fàcil d'utilitzar i apuntar la informació: [codis per prendre notes](#), [eix cronològic](#), [graella de vida](#), [quadre etapes vitals](#), [quadre blocs temàtics](#)...
- Cal aprofitar la trobada per observar l'espai i la vida quotidiana de la gent gran (observació etnogràfica).

DESPRÉS DE LA XERRADA

Anàlisi de models i estructuració del relat

- Lectura i anàlisi de models d'històries de vida del curs passat o d'altres fonts. En petits grups o parelles, s'analitza un o diferents textos a partir d'una [llista de verificació](#) per comprovar si hi ha tots els elements essencials d'una història de vida:
 - Anàlisi de l'estructura i dels paràgrafs (introducció, desenvolupament, tancament).

- Ús dels diferents temps verbals en passat i present.
- Ús de la 3a persona del singular.
- Expressions de memòria (“recordo quan...”) i connectors temporals.
- Posada en comú de l'anàlisi que han fet (aspectes forts i aspectes millorables).

Anàlisi de les notes

- En petits grups es comparteixen les notes i es comparen les versions entre els membres: Què ha captat cadascú? Què es pot aclarir, aprofundir o completar? L'anàlisi anterior dels models juntament amb la llista de verificació pot ajudar l'alumnat a detectar quina informació és clau per escriure una història de vida i, per tant, quines dades caldrà aclarir o completar durant l'entrevista.

Guió de l'entrevista

- A partir de la informació que cal aclarir, completar o aprofundir, s'elabora un guió d'entrevista en petits grups. El guió no ha de ser un qüestionari tancat sinó un suport més. És una entrevista que no pretén repetir la xerrada sinó completar, aclarir o aprofundir en allò que encara no és prou clar o detallat. A més, per tal d'humanitzar l'escrit, és important que a banda de preguntar sobre esdeveniments, demanin també una reflexió de com es van sentir, què va significar aquell fet per a ells, com els va transformar... (“Què recordes especialment d'aquest període?”, “Per què va ser un moment significatiu i com et va canviar?”...).
- Per facilitar aquesta tasca, es poden donar exemples de preguntes i estratègies per conduir la conversa:
 - *Ens podries explicar una mica més sobre...?*
 - *Ens vas explicar que... què va significar aquell esdeveniment per a tu?*
 - *Quan dius que... què vols dir exactament?*
 - ...
- Assignació de rols dins del grup: entrevistador/a (fa les preguntes) i secretaris (prenen notes i indiquen dubtes).

ENTREVISTA A L'INSTITUT

- L'entrevista es fa en petits grups. Es recomana que no siguin més de 3-4 alumnes per persona gran.
- Si és necessari, es pot fer rotació dels rols.
- Es recomana començar amb una pregunta fàcil i propera per generar confiança.
- Durant l'entrevista és clau aplicar l'escolta activa, mostrar empatia i mantenir la naturalitat de la conversa sense deixar de banda el guió.
- És important que l'alumnat tingui suports que coneguin bé perquè els sigui fàcil d'utilitzar i apuntar la informació: guió, [codis per prendre notes](#), [eix cronològic](#), [graella de vida](#), [quadre etapes vitals](#), [quadre blocs temàtics](#)...

DESPRÉS DE L'ENTREVISTA

Esriptura

- En petits grups, elaboració d'un esborrany col·laboratiu de la història de vida a partir dels models analitzats i dels materials de suport (eix cronològic, quadres amb les diferents etapes vitals, [llista de verificació](#), [llista de connectors i expressions](#), patró o estructura textual...).

Revisió i edició

- Revisió entre iguals: cada grup llegeix el text d'un altre grup i fa el retorn sobre diferents aspectes a partir d'una llista de verificació i també proposa aspectes forts i aspectes a millorar.
- Elaboració de la versió final amb l'ajuda del retorn que ha fet l'altre grup.
- Edició del text amb material complementari (ex. fotografies).

TANCAMENT

- Es pot fer una lectura en veu alta o enregistrament de les històries de vida, ja sigui dins l'aula o en algun espai del centre. Si es disposa de més temps, es pot aprofitar el projecte per treballar la lectura en veu alta i aprofundir en components de la fluïdesa lectora (precisió, ritme i sobretot prosòdia).
- Reflexió i valoració final del projecte. Com ens hem sentit? Què hem après al llarg de les sessions i de la persona entrevistada? Teniu la mateixa visió envers les persones grans que al principi?...
- L'alumnat pot escriure un agraïment breu a nivell conjunt de centre dirigit a la gent gran com a presentació del llibret. Poden compartir la seva vivència, aprenentatges o reflexió final del projecte.

5. SUPORTS I MATERIAL ADDICIONAL

- [L'entrevista i la història de vida](#)
- [Entrevista radiofònica \(Cadena Ser\): "Guillem \(80 anys\): "El casal m'ha fet recuperar les ganes de viure"](#)
- [Programa "Sèniors" \(3cat\)](#)
- [Graella de vida](#)
- [Quadre per blocs temàtics](#)
- [Quadre per etapes vitals](#)
- [Codis per prendre notes](#)
- [Eix cronològic](#)
- [Llista de fets històrics i socials](#)
- [Llista de verificació](#)
- [Llista de connectors i expressions](#)